

EUROPOS TARYBA
EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISMAS
TREČIASIS SKYRIUS

NUTARIMAS DĖL

Kazio VIŠOCKO ir kitų
pareiškimo Nr. 70646/01
prieš Lietuvą

PRIIMTINUMO

Europos Žmogaus Teisių Teismas (trečiasis skyrius), 2005 m. lapkričio 24 d. posėdžiaujant kolegijai, sudarytai iš:

pirmininko B. M. ZUPANČIČ,
teisėjų J. HEDIGAN,
C. BÎRSAN,
V. ZAGREBELSKY,
E. MYJER,
DAVID THÓR BJÖRGVINSSON,
I. ZIEMELE
ir *skyriaus kanclerio* V. BERGER,

atsižvelgdamas į minėtą pareiškimą, pateiktą 2001 m. kovo 6 d.,

atsižvelgdamas į atsakovės Vyriausybės pateiktą poziciją ir į pareiškėjų kaip atsakymą pateiktą nuomonę,

po svarstymo nusprendė:

FAKTAI

Pareiškėjai yra 11 528 (vienuolika tūkstančių penki šimtai dvidešimt aštuoni) Lietuvos ūkininkai. Jiems atstovauja pirmasis pareiškėjas, Kazys Višockas, Lietuvos Respublikos pilietis, gyvenantis Biržų rajone.

A. Bylos aplinkybės

Šalių pateikti bylos faktai gali būti apibendrinti kaip išdėstyta toliau.

Pareiškėjai yra ūkininkai, kurie gamina grūdus, pieną ir mėsą. Jie tvirtina, kad 1999 metais turėjo teisę gauti valstybės subsidijas, kurių išmokėjimo sąlygas nustatė atitinkami žemės ūkio ministro 1998 m. gruodžio 31 d., 1999 m. vasario 13 d. ir 1999 m. birželio 18 d. įsakymai (žr. dalį „Bylai reikšminga vidaus teisė ir praktika“ toliau).

Pareiškėjai teigia, jog Žemės ūkio ministerija subsidijas už 1999 metus turėjo apskaičiuoti ir išmokėti kiekvieną tų metų mėnesį, ūkininkui pateikus įrodymus, kad jis pardavė grūdus, pieną ar mėsą maisto perdirbimo įmonėms. Vyriausybė neigia, kad valdžios institucijos privalėjo kas mėnesį ar kitokiais terminais

nagrinėti ir patenkinti kiekvieną prašymą dėl subsidijų už 1999 metus, kadangi ginčijami įsakymai šiuo požiūriu nenustatė jokių terminų (žr. toliau).

Per 1999 metų šešis mėnesius Žemės ūkio ministerija, nepaisydama įrodymų, kad pareiškėjai pardavė savo produkciją, jų prašymų dėl subsidijų nenagrinėjo.

Pareiškėjai teigia, kad 1999 m. gruodžio ir 2000 m. sausio mėnesiais jie kreipėsi į teismus, prašydami, kad Žemės ūkio ministerija apskaičiuotų ir išmokėtų mėnesines subsidijas už 1999 metus. Pareiškėjai nepateikė įrodymų, kiek iš jų dėl to kreipėsi į teismus. Šiame kontekste jie pateikė vieną bylą dėl 21 pareiškėjo grupės skundo Žemės ūkio ministerijai.

2000 m. kovo 9 d. Aukštesnysis administracinis teismas atmetė 21 pareiškėjo skundą, nenustatęs kaltės Žemės ūkio ministerijos veiksmuose. Teismas nustatė, kad Žemės ūkio ministerija 1999 metais neapskaičiavo ir neišmokėjo subsidijų tik už kelis tų metų mėnesius. Tačiau teismas konstatavo, kad tai įvyko ne dėl Žemės ūkio ministerijos kaltės. Buvo nustatyta, kad Vyriausybei priėmus 1999 m. gruodžio 13 d. nutarimą, subsidijų išmokėjimas už 1999 metus buvo atidėtas iki 2000 m. liepos 1 dienos.

2000 m. gegužės 2 d. Apeliacinis teismas atmetė F.B., vieno asmens, priklausiusio 21 pareiškėjo grupei, pateiktą apeliacinį skundą. Apeliacinis teismas nusprendė, kad 1999 metais nebuvo teisės akto, įpareigojančio Žemės ūkio ministeriją apskaičiuoti ir išmokėti subsidijas kiekvieną mėnesį, todėl valdžios institucijos galėjo nevaržomos atidėti subsidijų apskaičiavimą ir išmokėjimą.

2000 m. liepos mėnesį Finansų ministerija, tenkindama 1999 metais pateiktus prašymus dėl subsidijų, išmokėjo 228 milijonus litų.

B. Bylai reikšminga vidaus teisė ir praktika

Pagal bylai reikšmingu metu galiojusias teisės nuostatas subsidijos už grūdus už 1999 metus turėjo būti išmokėtos remiantis žemės ūkio ministro 1999 m. birželio 18 d. įsakymu, subsidijos už mėšą ir pieną – 1998 m. gruodžio 31 d. ir 1999 m. vasario 13 d. įsakymais.

1999 m. gruodžio 13 d. Vyriausybė priėmė nutarimą, kuriuo nusprendė, kad visi likę prašymai dėl subsidijų už 1999 metus turi būti išnagrinėti iki 2000 m. liepos 1 d.

SKUNDAI

1. Remdamiesi Konvencijos 6 straipsniu pareiškėjai skundėsi, kad jiems nebuvo garantuota teisė į teismą dėl žalos atlyginimo už tai, kad valdžios institucijos neapskaičiavo ir nemokėjo subsidijų kiekvieną 1999 m. mėnesį. Jie taip pat skundėsi, kad Vyriausybės 1999 m. gruodžio 13 d. nutarimas šiuo požiūriu iš jų atėmė galimybę remtis valdžios institucijų kalte.

2. Remdamiesi 1 Protokolo 1 straipsniu pareiškėjai taip pat skundėsi, kad buvo pažeistos jų nuosavybės teisės, nes subsidijos už 1999 metus jiems nebuvo išmokamos kas mėnesį.

TEISĖ

1. Pareiškėjai skundėsi dėl 1 Protokolo 1 straipsnio, kuriame numatyta:

„Kiekvienas fizinis ar juridinis asmuo turi teisę netrukdomas naudotis savo nuosavybe. Iš nieko negali būti atimta jo nuosavybė, išskyrus tuos atvejus, kai tai yra būtina visuomenės interesams, ir tik įstatymo nustatytais sąlygomis bei vadovaujantis bendraisiais tarptautinės teisės principais.

Tačiau ankstesnės nuostatos jokiū būdu neriboja valstybės teisės taikyti tokius įstatymus, kokie, jos manymu, jai reikalingi, kad ji galėtų kontroliuoti nuosavybės naudojimą atsižvelgdama į bendrąjį interesą arba kad garantuotų mokesčių, kitų rinkliavų ar baudų mokėjimą.“

Vyriausybė teigė, kad valdžios institucijos nebuvo įpareigos apskaičiuoti ir mokėti subsidijas už 1999 metus kas mėnesį ar kitokiais terminais, be to, faktiškai visos šios subsidijos buvo sumokėtos pagal 1999 m. gruodžio 13 d. nutarime nustatytą grafiką.

Pareiškėjai nesutiko, teigdami, kad subsidijos už 1999 metus turėjo būti apskaičiuojamos ir jiems išmokamos kiekvieną tų metų mėnesį.

Byloje yra pagrindas atmesti pareiškimą dėl vidaus teisinės gynybos priemonių nepanaudojimo (Konvencijos 35 straipsnio 1 dalis), nes jį pateikė ne 21 pareiškėjo grupė, kuri kreipėsi į teismą, skųsdamasi dėl subsidijų už 1999 metus išmokėjimo uždelsimo, o kiti asmenys. Be to, remiantis Konvencijos 35 straipsnio 1 dalimi, tik vienas pareiškėjas – F. B. gali būti laikomas panaudojęs visas vidaus teisinės gynybos priemones, nes jis apskundė pirmos instancijos teismo 2000 m. kovo 9 d. sprendimą. Tačiau net ir F. B. pareiškimas yra pateiktas praleidus terminą, kadangi galutinis sprendimas jo byloje buvo priimtas 2000 m. gegužės 2 d., o pareiškimas buvo pateiktas tik 2001 m. kovo 6 d., t. y. praėjus daugiau nei šešiams mėnesiams. Bet kuriuo atveju, net ir darant prielaidą, kad šioje byloje Konvencijos 35 straipsnio 1 dalyje įtvirtintų reikalavimų buvo laikytasi, pareiškimas turi būti paskelbtas nepriimtinu dėl šių priežasčių.

Teismas primena, jog „reikalavimas“ gali būti laikomas „nuosavybe“ pagal Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnį, jei pakankamai įrodyta, jog jis įvykdytinas (žr. *Jasiūnienė v. Lithuania* no. 41510/98, 2003-03-06, § 44). Todėl Teismas mano, kad teisė gauti piniginę išmoką, pavyzdžiui, žemės ūkio subsidiją, gali būti laikoma „nuosavybe“, jei konstatuojama, kad tai įtvirtinta vidaus teisėje.

Teismas pastebi, kad pareiškėjai netvirtina, jog žemės ūkio subsidijos, į kurias jie turi teisę pagal įstatymą, nebuvo apskaičiuotos ir jiems sumokėtos. Iš tikrųjų pareiškėjai neneigia, kad visos prašomos subsidijos už 1999 metus jiems buvo sumokėtos (žr. dalį „Faktai“ pirmiau). Pareiškėjų skundas apsiriboja tvirtinimu, kad valdžios institucijos buvo įpareigos apskaičiuoti ir mokėti prašomas subsidijas už 1999 metus kas mėnesį per tuos metus ir kad valdžios institucijos šios pareigos neįvykdė.

Teismas pastebi, kad vidaus teismai nustatė, jog nebuvo jokio teisės akto, įpareigojančio valdžios institucijas apskaičiuoti ir išmokėti subsidijas už 1999 metus kas mėnesį, kad institucijos galėjo laisvai pasirinkti pareiškėjų prašymų dėl subsidijų nagrinėjimo grafiką, o tokių prašymų išnagrinėjimo galutinis terminas galiausiai buvo nustatytas Vyriausybės 1999 m. gruodžio 13 d. nutarimu (žr. dalį „Faktai“ pirmiau). Teismui nėra pagrindo nukrypti nuo vidaus teismų pateikto bylai reikšmingų vidaus teisės nuostatų aiškinimo, kadangi nėra jokių požymių, kad jos buvo aiškinamos savavališkai ar kad priimant skundžiamus teismo sprendimus vidaus procese trūko procesinio teisingumo.

Kadangi Vyriausybės 1999 m. gruodžio 13 d. nutarime buvo nustatytas galutinis terminas – 2000 m. liepos 1 d. – subsidijoms už 1999 metus apskaičiuoti ir išmokėti, Teismas konstatuoja, kad pareiškėjams nebuvo trukdoma naudotis nuosavybe pagal Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnį dėl to, kad valdžios institucijos neapskaičiavo ir neišmokėjo subsidijų už 1999 metus iki pirmiau nurodyto galutinio termino.

Vadinasi, ši pareiškimo dalis bet kuriuo atveju yra *ratione materiae* nesuderinama su Konvencijos nuostatomis pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 dalį.

2. Dėl pareiškėjų skundo, kad jie neturėjo teisės kreiptis į teismą, kurią garantuoja Konvencijos 6 straipsnis, dėl to, kad valdžios institucijos neapskaičiavo ir nemokėjo subsidijų už 1999 metus kas mėnesį, kyla klausimas, ar skundžiamas veiksmas yra susijęs su „civilinėmis“ pareiškėjų teisėmis pagal Konvencijos 6 straipsnį. Teismas mano, kad šio klausimo nagrinėti nebūtina, kadangi net ir darant prielaidą, kad pareiškėjų reikalavimams Konvencijos 6 straipsnis yra taikytinas, šis skundas bet kuriuo atveju turi būti atmestas kaip aiškiai nepagrįstas, nes nors pareiškėjai turėjo teisę kreiptis į teismą, tik vienas iš jų – F. B. visiškai pasinaudojo šia vidaus teisėje numatyta galimybe (taip pat žr. pirmiau). Todėl ši pareiškimo dalis turi būti atmesta pagal Konvencijos 35 straipsnio 1 ir 3 dalis.

Dėl šių priežasčių Teismas vienbalsiai

Skelbia šį pareiškimą nepriimtinu.

Vincent BERGER
Kancleris

Boštjan M. ZUPANČIČ
Pirmininkas